लमजुङ्ग जिल्लाका मगर जातिमा शिक्षाको अवस्था

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र अन्तर्गत समाजशास्त्र
विषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको आंशिक आवश्यकता
परिपूर्तिका लागि समाजशास्त्र/मानवशास्त्र
केन्द्रीय विभागमा प्रस्तुत गरिएको
शोधपत्र

शोधकर्ता
निर्मला आले
रोल नं. २८३०४१/०६८
रजिष्ट्रेसन नं. ६-१-२८६-९०-२००३
समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग कीर्तिपूर
त्रिभूवन विश्वविद्यालय
२०७०

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं

<u>सिफारिस पत्र</u>

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको लागि आंशिक आबश्यकता पुरा गर्ने उद्देश्यले प्रस्तुत **"लमजुङ्ग जिल्लाका मगर जातिमा शिक्षाको अवस्था"** विषयक शोधपत्र **निर्मला आले**ले मेरो निर्देशन, सुझाब तथा सुपरिबेक्षणमा तयार पार्नु भएको हो । म उहाँको कार्य प्रति सन्तुष्ट छु अत : शोधपत्रको अन्तिम मूल्याङ्कनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

....

मधुसूदन सुवेदी

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं ।

मिति :- २०७०/१२/०९

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृति पत्र

"लमजुङ्ग जिल्लाका मगर जातिमा शिक्षाको अवस्था" शीर्षक राखि त्रिभुवन विश्वविद्यालय समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर अन्तरगत स्नातकोत्तर तह दोश्रो वर्षमा अध्ययन गर्ने **निर्मला आले**ले प्रस्तुत गर्नु भएको शोधपत्रलाई स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

हस्ताक्षर

प्रा.डा. ओम गुरुङ ....
(विभागीय प्रमुख)

प्रा. डा. टिकाराम गौतम ....
(बाह्य परीक्षक)

मधुसूदन सुवेदी ....
(शोध निर्देशक)

मिति :- २०७०/१२/१३

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत **"लमजुङ्ग जिल्लाका मगर जातिमा शिक्षाको अवस्था"** शीर्षकको शोधपत्र समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तहको उपाधि प्राप्तिको आंशिक कार्य पूर्तिको लागि तयार पारिएको हो । यस शोधपत्र लेखनका क्रममा आवश्यक सूचनाहरु उपलब्ध गराई सहयोग पुऱ्याउनु हुने लमजुङ्ग जिल्ला, गाउँशहर गा.वि.स., वडा नं. ८, नरुवाल पाखाथोकका सम्पूर्ण मगर साथै अन्य जातिहरुलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु । यस शोधपत्रको प्रस्तावना कार्य देखि अन्त्य सम्म आफ्नो अमूल्य समय दिई निर्देशन, सल्लाह, सुझाव एबं सहयोग प्रदान गर्नु हुने समाजशास्त्र/मानवशास्त्र केन्द्रीय विभागका मधुसुधन सुवेदीप्रति आभार ब्यक्त गर्दछु । त्यस्तै शोधपत्रको तयारीको क्रममा स्वीकृति प्रदान गरि अनुसन्धान गर्ने अबसर दिनुहुने विभागीय प्रमुख प्रा.डा. ओम गुरुङ ज्यू प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । समय समयमा विभिन्न सल्लाह, सुझाबहरु दिनुहुने अन्य गुरुवर्गहरु प्रति धन्यबाद ज्ञापन गर्दछु ।

मेरो जीवनको पाइलासँगै भौतिक, आर्थिक, तथा हरेक क्षेत्रमा सहयोग गर्दै उच्च शिक्षा सम्म पठन प्रोत्साहन गरि यो अवस्थामा ल्याइदिनु हुने आदरणीय वावा दल बहादुर आले मगर र आमा जमुना आले मगरप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । यसै गरी अहिलेको अवस्था सम्म पुऱ्याई शोधकार्य गरुन्जेलको समय सम्म पनि अझै हौसला; सहयोग र प्रेरणा दिइरहने मेरो श्रीमान पदम सिंह थापा मगर प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

यस शोधपत्र तयारका लगि आवश्यक सहयोग एवं कम्प्युटर टाइपिङ र प्रिन्टिङ गरी सहयोग गर्नुहुने रमेश महर्जन पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ ।

निर्मला आले

मिति :- २०७०/१२/१३

कीर्तिपुर, काठमाडौं ।

विषयसूची

	पेज नं.
सिफारिस पत्र	**i**
स्वीकृति पत्र	**ii**
कृतज्ञताज्ञापन	**iii**
विषय सूची	**iv**
तालिका सूची	**vii**
संक्षिप्त शब्दावली	**viii**
अध्याय - एक : परिचय	**१–८**
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमी	१
१.२ समस्याको कथन	५
१.३ अनुसन्धानको उद्देश्य	६
१.४ अनुसन्धानको महत्व र सान्दर्भिकता	६
१.५ अध्ययनको संगठन	७
अध्याय - दुई : सन्दर्भ साहित्यको पुनरावलोकन	**९–१४**
अध्याय तीन : अध्ययन विधि	**१५–२०**
३.१ अध्ययन क्षेत्र छनौट गर्नुको औचित्य	१५
३.२ अध्ययनको ढाँचा	१६
३.३ तथ्याङ्कको प्रकृति र श्रोत	१६
३.४ समग्रता	१७
३.५ तथ्याङ्क संकलन विधिहरु	१७
३.५.१ प्राथमिक श्रोत	१७
३.५.१.१ अन्तरवार्ता	१७
३.५.१.२ अवलोकन	१८
३.५.१.३ समुह छलफल	१८
३.५.१.४ प्रमुख जानकारी व्यक्तिहरुसँगको अन्तरवार्ता	१९

३.५.२ द्वित्तिय श्रोत — १९
३.६ तथ्याङ्क विश्लेषण प्रक्रिया — १९
३.७ अध्ययनको सीमा — २०

अध्याय चार : अध्ययन क्षेत्रको सामान्य परिचय — २१-३३
४.१ लमजुङ्ग जिल्ला — २१
४.२ गाउँशहर गा.वि.स. — २२
४.३ गाउँशहर गा.वि.स.को जनसंख्या — २३
४.४ वडा नं. ८ मा रहेको जात-जाति अनुसारको घरधुरी संख्या र जनसंख्या — २४
४.५ वडा नं. ८ का मानिसहरु पढ्न जाने प्रमुख विद्यालयहरु — २५
४.६ यी चार विद्यालयका निष्कर्षहरु — ३३

अध्याय पाँच : मगर जाति र शिक्षाको अवस्था — ३४-४७
५.१ मगर जातिको घरधुरी र जनसंख्या — ३४
५.२ मगर जातिको शैक्षिक अवस्था — ३४
५.३ कुन-कुन तहमा अध्ययन गरेका छन् — ३५
५.४ वोलीचालीको भाषा — ३६
५.५ पेशा — ३७
५.६ शिक्षालाई हेर्ने दृष्टिकोण — ३८
५.७ समुहगत छलफलका आधारमा तयार पारिएका प्रश्नावलीका प्रमुख निचोडहरु — ४०
५.७.१ विद्यालय जाने उमेरका केटाकेटीहरु — ४०
५.७.२ विद्यालय जाने उमेर पार गरेकाहरु — ४१
५.७.३ अभिभावकहरुप्रति सोधिएको प्रश्नावलीको प्रमुख निचोडहरु — ४३
५.८ प्रमुख जानकारी व्यक्तिहरुसँग गरिएको अन्तरवार्ता — ४६
५.९ निचोड — ४८

अध्याय छ : सारांश र निष्कर्ष ४८–५२

६.१ सारांश ४८

६.२ निष्कर्ष ५०

सन्दर्भसामाग्रीहरु

अनुसुची

शोधकार्यको लागि प्रयोग गरेका प्रश्नावलीहरु

तालिका सूची

पेज नं.

तालिका नं. ४.१ : गाउँशहर गा.वि.स.को घरधुरी र महिला, पुरुषको जनसंख्या २३

तालिका नं. ४.२ : जाति अनुसारको घरधुरी संख्या र जनसंख्या २४

तालिका नं. ४.३ : श्री वाल विद्याश्रम प्राथमिक विद्यालय गाउँशहर-८ नरुवाल पाखाथोक लमजुङ्गको १-५ कक्षा सम्म जम्मा विद्यार्थी संख्या २५

तालिका नं. ४.४ : जातिगत आधारमा विद्यार्थी संख्या २६

तालिका नं. ४.५ : श्री शान्ति प्रा.वि., गाउँशहर-८, जोगिकुला लमजुङ्गमा रहेको प्रा.वि. तहमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या २७

तालिका नं. ४.६ : जातिगत आधारमा विद्यार्थी संख्या २८

तालिका नं. ४.७ : श्री वाल कल्याण उच्च माध्यमिक विद्यालय गाउँशहर - ७ भकुण्डे तालफाँट लमजुङ्गमा रहेका अध्यनरत विद्यार्थी संख्या २९

तालिका नं. ४.८ : जातिगत आधारमा विद्यार्थी संख्या ३०

तालिका नं. ४.९ : मनकामना इङ्ग्लिस वोर्डिङ स्कुल गाउँशहर-६ तालफाँट लमजुङ्गमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या ३१

तालिका नं. ४.१० : जातिगत आधारमा विद्यार्थी संख्या ३२

तालिका नं. ५.१ : महिला र पुरुषको साक्षर, निरक्षरको संख्या ३५

तालिका नं. ५.२ : कुन-कुन तहमा अध्ययन गरेका छन् ३६

तालिका नं. ५.३ : पेशा ३७

तालिका नं. ५.४ : शिक्षालाई हेर्ने दृष्टिकोण ३८

संक्षिप्त शब्दावली

गा.वि.स.	गाउँ विकास समिति
मातृभाषा	जात अनुसारको वोलिने भाषा
खस भाषा	नेपाली भाषा (राष्ट्र भाषा)
साक्षर	लेखपढ गर्न सक्ने
निरक्षर	लेखपढ गर्न नसक्ने
लै-लहि	अरुको मतिमा लाग्नु
निःशुल्क	पैसा तिर्नु नपर्ने
समान	वरावरी रुपमा
स्वतन्त्रता	कसैको रोकतोक, हस्तक्षेप नभएको
पोइला	भागेर विवाह गर्नु
ट्वाल्ल	केहि कुरा पनि नबुझ्नु, अलमल्ल पर्नु
मर्दा पर्दा	जिउँदो हुँदा र मृत्यु हुँदा पनि आवश्यक पर्ने
पिछडिएका	अरुको तुलनामा पछि परेका
रोदी	गाउँका सवै मानिसहरु रातिमा जम्मा भएर नाच्ने गाउँने कार्यक्रम
वाजे	हजुरवुवा
वज्यै	हजुरआमा